

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΥΠΟΘΕΣΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΛΑΔΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
(Προσφυγή υπ' αριθ. 15001/06)
ΑΠΟΦΑΣΗ
ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ
21 Φεβρουαρίου 2008

*Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική
υπό τις οριζόμενες στο άρθρο 44 παρ. 2 της Συμβάσεως προϋποθέσεις.
Ενδέχεται να τύχει βελτιώσεων ως προς τη μορφή.*

Στην υπόθεση Κωνσταντίνου Λαδά κατά της Ελλάδος

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Πρώτο Τμήμα),
συνεδριάζον σε τμήμα συντιθέμενο από τους δικαστές :

Λουκή Λουκαΐδη, Πρόεδρο,

Χρήστο Ροζάκη,

Nina Vajić,

Khanlar Hajiyeu,

Dean Spielmann,

Sverre Erik Jebens,

Giorgio Malinverni,

και τον Γραμματέα του Τμήματος, Søren Nielsen.

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο στις 31 Ιανουαρίου 2008.

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε κατά την ως άνω
ημερομηνία :

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη δυνάμει της (υπ' αριθ. 15001/06) προσφυγής, την οποία κατέθεσε κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας ο Έλληνας υπήκοος Κωνσταντίνος Λαδάς («ο προσφεύγων»), ο οποίος προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 24 Μαρτίου 2006 δυνάμει του άρθρου 34 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους εξουσιοδοτημένους εκπροσώπους του πληρεξουσίου της, Μ. Απέσσο, Σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και Ο. Πατσοπούλου, Δικαστική Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 20 Μαρτίου 2007, το Δικαστήριο απεφάσισε να κοινοποιήσει στην Κυβέρνηση την αιτίαση του προσφεύγοντος όσον αφορά τη διάρκεια της διαδικασίας. Δυνάμει του άρθρου 29 παρ. 3 της Συμβάσεως, το Δικαστήριο απεφάσισε να αποφανθεί ταυτοχρόνως επί του παραδεκτού και της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

ΟΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ

4. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1927 και διαμένει στην Αθήνα. Είναι συνταξιούχος δικαστικός λειτουργός.

5. Στις 4 Απριλίου 1996, ο προσφεύγων κατέθεσε ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών αίτηση με την οποία ζητούσε την αναπροσαρμογή του ποσού της συντάξεώς του.

6. Στις 30 Σεπτεμβρίου 1997, με προδικαστική απόφασή του, το Διοικητικό Πρωτοδικείο κάλεσε το ασφαλιστικό ταμείο του προσφεύγοντος να παράσχει περαιτέρω πληροφορίες (απόφαση 11795/1997).

7. Στις 31 Μαρτίου 1999, το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών απέρριψε την αίτηση του προσφεύγοντος (απόφαση 3056/1999). Η απόφαση αυτή καθαρογράφηκε στις 7 Οκτωβρίου 1999.

8. Στις 25 Φεβρουαρίου 2000, ο προσφεύγων εφεσίβαλε την πρωτόδικη απόφαση.

9. Στις 17 Οκτωβρίου 2000, το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών απέρριψε την έφεση (απόφαση 4002/2000). Η απόφαση αυτή καθαρογράφηκε στις 28 Ιουνίου 2001.

10. Στις 12 Φεβρουαρίου 2002, ο προσφεύγων ήσκησε αίτηση αναιρέσεως. Ο προσφεύγων αμφισβητούσε τη μέθοδο υπολογισμού της συντάξεώς του και ισχυριζόταν ότι, αρνούμενες να προβούν σε αύξηση της συντάξεώς του, οι εθνικές αρχές είχαν παραβιάσει το δικαίωμά του στον σεβασμό της περιουσίας του.

11. Στις 26 Σεπτεμβρίου 2005, το Συμβούλιο της Επικρατείας απέρριψε την αίτηση. Με μία ευρέως αιτιολογημένη απόφαση, το ανώτατο δικαστήριο έκρινε ότι δεν ήταν βάσιμο το αίτημα του προσφεύγοντος περί αυξήσεως του ποσού της συντάξεώς του και ότι ο τρόπος με τον οποίο οι αρμόδιες αρχές είχαν υπολογίσει τη σύνταξή του, ήταν σύμφωνος προς το εσωτερικό δίκαιο και δεν παρεβίαζε το άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου (απόφαση 3003/2005). Η απόφαση αυτή καθαρογράφηκε και θεωρήθηκε στις 15 Μαρτίου 2006.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗΣ ΑΙΤΙΑΣΕΩΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

12. Ο προσφεύγων διατυπώνει παράπονα όσον αφορά τον δίκαιο χαρακτήρα και τη διάρκεια της επιδίκου διαδικασίας. Επικαλείται δε το άρθρο 6 παρ. 1 της Συμβάσεως, το οποίο ορίζει σχετικά τα εξής :

«Παν πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσή του δικασθεί δικαίως, (...) εντός ευλόγου προθεσμίας υπό (...) δικαστηρίου, (...) το οποίο θα αποφασίσει (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως, (...)»

A. Επί της αιτιάσεως όσον αφορά τον δίκαιο χαρακτήρα της διαδικασίας *Επί του παραδεκτού*

13. Το Δικαστήριο υπομινύσκει ότι, κατά το άρθρο 19 της Συμβάσεως, αποτελεί καθήκον του η διασφάλιση της τηρήσεως των υποχρεώσεων οι οποίες απορρέουν για τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη από τη Σύμβαση. Ειδικότερα, δεν

έγκειται στο Δικαστήριο να αποφαινείται επί τυχόν σφαλμάτων των εθνικών δικαστηρίων όσον αφορά νομικά ή πραγματικά ζητήματα, εκτός εάν και στο μέτρο που αυτά θα ήταν δυνατόν να συνεπάγονται παραβίαση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που προστατεύει η Σύμβαση (βλ., ειδικότερα, *García Ruiz κατά Ισπανίας* [GC], αριθ. προσφυγής 30544/96, παρ. 28, ΕΔΑΔ 1999-I). Επίσης, εναπόκειται, κατ' αρχήν, στις εθνικές αρχές, και δη στα δικαστήρια, να ερμηνεύουν και να εφαρμόζουν το εσωτερικό δίκαιο (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, *Streletz, Kessler και Krenz κατά Γερμανίας* [GC], αριθ. προσφυγών 34044/96, 35532/97 και 44801/98, παρ. 49, ΕΔΑΔ 2001-II).

14. Ωστόσο, το Δικαστήριο δεν διακρίνει κάποια ένδειξη αυθαιρεσίας κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας, κατά την οποία τηρήθηκε η αρχή της αντιμωλίας και ο προσφεύγων είχε τη δυνατότητα να εκθέσει όλα τα επιχειρήματα προς υπεράσπιση της υποθέσεώς του. Εν κατακλείδι, το Δικαστήριο κρίνει ότι, στο σύνολό της, η επίδικη διαδικασία υπήρξε δικαία, κατά την έννοια του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως.

15. Επομένως, η αιτίαση αυτή είναι προδήλως αβάσιμη και πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 παρ. 3 και 4 της Συμβάσεως.

B. Επί της αιτιάσεως όσον αφορά τη διάρκεια της διαδικασίας

1. Επί του παραδεκτού

16. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη κατά την έννοια του άρθρου 35 παρ. 3 της Συμβάσεως και επισημαίνει, περαιτέρω, ότι δεν προσκρούει σε κάποιον άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει, επομένως, να γίνει δεκτή ως παραδεκτή.

2. Επί της ουσίας

α) Περίοδος η οποία πρέπει να ληφθεί υπόψη

17. Η επίδικη διαδικασία είχε ως αφετηρία την 4^η Απριλίου 1996, ημερομηνία κατά την επελήφθη της υποθέσεως το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, και έληξε στις 26 Σεπτεμβρίου 2005, ημερομηνία κατά την οποία εξεδόθη η απόφαση 3003/2005 του Συμβουλίου της Επικρατείας. Διήρκεσε, επομένως, άνω των εννέα ετών και πέντε μηνών για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

β) Δίκαιος χαρακτήρας της διάρκειας της διαδικασίας

18. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η διαδικασία διεξήχθη επιμελώς. Ειδικότερα, η Κυβέρνηση αναφέρει ότι ο προσφεύγων ήσκησε αίτηση αναιρέσεως με καθυστέρηση ενός έτους και έξι μηνών, και εκτιμά ότι πρέπει αυτό το χρονικό διάστημα να αφαιρεθεί από τη συνολική διάρκεια της διαδικασίας. Περαιτέρω, η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι δεν είναι δυνατόν να απαιτείται από το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο να λειτουργεί με ρυθμούς ίδιους με εκείνους των κατωτέρων δικαστηρίων κατά την εκδίκαση των υποθέσεων.

19. Ο προσφεύγων αντικρούει τις θέσεις αυτές και υποστηρίζει, ειδικότερα, ότι δεν ηδύνατο να καταθέσει αίτηση αναιρέσεως πριν από την προς αυτόν κοινοποίηση της εφετειακής αποφάσεως.

20. Το Δικαστήριο υπομνήσκει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της υποθέσεως και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων, τα οποία έχουν διαμορφωθεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υποθέσεως, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και της συμπεριφοράς και ευθύνης των αρμοδίων αρχών, ως και των συνεπειών της διαφοράς για τους ενδιαφερομένους (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθμ. προσφυγής 30979/96, παρ. 43, ΕΔΑΔ 2000-VII).

21. Το Δικαστήριο έχει κατ' επανάληψη εκδικάσει υποθέσεις παρόμοιες με την παρούσα υπόθεση και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως (βλ. προαναφερθείσα υπόθεση *Frydlender*).

22. Αφού μελέτησε όλα τα στοιχεία τα οποία του υπεβλήθησαν, το Δικαστήριο φρονεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κάποιο περιστατικό ή επιχείρημα το οποίο θα του επέτρεπε να αχθεί σε διαφορετικό συμπέρασμα στην προκειμένη περίπτωση. Λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική νομολογία του, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, στην παρούσα υπόθεση, η διάρκεια της επιδίκου διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην περί «ευλόγου προθεσμίας» απαίτηση.

Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 όσον αφορά τη διάρκεια της διαδικασίας.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗΣ ΑΙΤΙΑΣΕΩΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ

23. Ο προσφεύγων παραπονείται ότι παραβιάστηκε το δικαίωμά του στον σεβασμό της περιουσίας του, δικαίωμα το οποίο εγγυάται το άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου. Προβάλλει δε τον ισχυρισμό ότι έπρεπε το ποσό της συντάξεώς του να είναι μεγαλύτερο.

Επί του παραδεκτού

24. Το Δικαστήριο φρονεί ότι η πιθανότητα για τον προσφεύγοντα να επιτύχει αύξηση του ποσού της συντάξεώς του μετά το πέρας της προς τούτο εγερθείσας διαδικασίας, δεν συνιστά «περιουσία» κατά την έννοια του άρθρου 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου. Πράγματι, αν και οι υποχρεωτικές εισφορές σε συνταξιοδοτικό ταμείο δύνανται να εμπεριέχουν, σε ορισμένες περιπτώσεις, ένα περιουσιακό δικαίωμα επί τμήματος των κεφαλαίων, ωστόσο, το άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου δεν δύναται να ερμηνευθεί ως παρέχον δικαίωμα σε σύνταξη ορισμένου ποσού (*Skorkiewicz κατά Πολωνίας* (déc.), αριθ. προσφυγής 39860/98, απόφαση της 1^{ης} Ιουνίου 1999, *Jankovic κατά Κροατίας* (déc.), αριθ. προσφυγής 43440/98, ΕΔΑΔ 2000-X, *Κανάκης κ.λ.π. κατά Ελλάδος* (déc.), αριθ. προσφυγής 59142/00, απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2001).

25. Ως εκ τούτου, η προβαλλόμενη αιτίαση όσον αφορά τη διάταξη αυτή, πρέπει να απορριφθεί, συμφώνως προς το άρθρο 35 παρ. 3 της Συμβάσεως, ως ασύμβατη *ratione materiae* με τις διατάξεις της Συμβάσεως.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

26. Το άρθρο 41 της Συμβάσεως ορίζει ότι:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Συμβάσεως ή των Πρωτοκόλλων αυτής, και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους δεν επιτρέπει ειμή την ατελή επανόρθωση των συνεπειών της παραβιάσεως αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εν ανάγκη, στο αδικηθέν μέρος δικαία ικανοποίηση.»

A. Ζημία

27. Ο προσφεύγων ζητά να του καταβληθούν τα 2/3 της συντάξεως η οποία καταβάλλεται στους συναδέλφους του, ως επανόρθωση της υλικής ζημίας. Περαιτέρω, ζητά 20.000 ευρώ για την ηθική ζημία την οποία, όπως ισχυρίζεται, υπέστη.

28. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το αίτημα περί υλική ζημίας είναι αόριστο και καλεί το Δικαστήριο να το απορρίψει. Περαιτέρω, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι και μόνον η διαπίστωση παραβίασεως θα συνιστούσε επαρκή δικαία ικανοποίηση για την ηθική ζημία. Επικουρικώς, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το ποσό το οποίο ήθελε επιδικασθεί για την αιτία αυτή, δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα ποσά τα οποία συνήθως επιδικάζει το Δικαστήριο σε παρόμοιες υποθέσεις.

29. Το Δικαστήριο υπομινύσκει ότι η διαπίστωση παραβίασεως της Συμβάσεως, στην οποία κατέληξε, αφορά αποκλειστικώς στο γεγονός ότι παραβιάσθηκε το δικαίωμα του ενδιαφερομένου να δικαστεί η υπόθεσή του εντός «ευλόγου προθεσμίας». Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο δεν διακρίνει αιτιώδη σύνδεσμο ανάμεσα στη διαπιστωθείσα παραβίαση και σε οποιαδήποτε υλική ζημία του προσφεύγοντος. Πρέπει, επομένως, να απορριφθούν οι αξιώσεις του κατά το μέρος αυτό. Αντιθέτως, το Δικαστήριο εκτιμά ότι ο προσφεύγων υπέστη βεβαία ηθική ζημία, την οποία δεν αντισταθμίζει επαρκώς η διαπίστωση παραβίασεως της Συμβάσεως. Αποφαινόμενο κατά δικαία κρίση, το Δικαστήριο επιδικάζει στον προσφεύγοντα 6.000 ευρώ για τον λόγο αυτό, συν οιοδήποτε ποσό ήθελε οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

30. Ο προσφεύγων ζητά, επίσης, 5.000 ευρώ για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη που πραγματοποίησε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Δεν προσκομίζει τιμολόγιο ή απόδειξη παροχής υπηρεσιών.

31. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το αίτημα αυτό είναι αυθαίρετο και υπερβολικό και καλεί το Δικαστήριο να το απορρίψει.

32. Το Δικαστήριο υπομινύσκει ότι η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης, συμφώνως προς το άρθρο 41, προϋποθέτει ότι αποδεικνύονται πραγματικά, αναγκαία και, επίσης, εύλογα (*Ιατρίδης κατά Ελλάδος* [GC], αριθ. προσφυγής

31107/96, παρ. 54, ΕΔΑΔ 2000-XI).

33. Στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι οι αξιώσεις του προσφεύγοντος δεν συνοδεύονται από τα απαιτούμενα δικαιολογητικά τα οποία θα επέτρεπαν τον ακριβή υπολογισμό τους. Πρέπει, επομένως, να απορριφθεί το αίτημα αυτό.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

34. Το Δικαστήριο κρίνει ότι αρμόζει να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας βάσει του επιτοκίου της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσανυξανόμενου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΩΣ,

1. *Κάνει δεκτή* την προσφυγή ως παραδεκτή όσον αφορά την αιτίαση σχετικώς προς την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας, και την απορρίπτει κατά τα λοιπά ως απαράδεκτη.

2. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως.

3. *Κρίνει* ότι

α) το διάδικο Κράτος υποχρεούται να καταβάλει στον προσφεύγοντα, εντός τριών μηνών από της ημερομηνίας κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί οριστική συμφώνως προς το άρθρο 44 παρ. 2 της Συμβάσεως, 6.000 (έξι χιλιάδες) ευρώ για ηθική ζημία, συν οιοδήποτε ποσό ήθελε οφείλεται ως φόρος,

β) από της εκπνοής της προθεσμίας αυτής και μέχρι της καταβολής του, το ποσό αυτό θα προσανυξάνεται με απλό τόκο ίσο προς το ισχύον κατ' αυτό το χρονικό διάστημα επιτόκιο της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσανυξανόμενο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

4. *Απορρίπτει* το αίτημα περί δικαίας ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη Γαλλική γλώσσα, εν συνεχεία κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 21 Φεβρουαρίου 2008 κατ' εφαρμογή του άρθρου 77 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού

Διαδικασίας.

- υπογραφή -

/ Søren Nielsen /

Γραμματέας

- υπογραφή -

/ Λουκής Λουκαΐδης /

Πρόεδρος